

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Технології соціальної адвокації»
2024 – 2025 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Попова Анастасія Сергіївна, к.пед.н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти (лектор) Мельничук Алла Богданівна, асистент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти (викладач семінарських занять)
Посилання на сайт	https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/1134 https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=19
Контактний телефон	063 335 99 68 (Попова Анастасія Сергіївна) 0 66 770 85 23 (Мельничук Алла Богданівна)
Е-mail викладача	kovaleva.anastasia.45@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 12.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	18	12	120	залік
заочна		10	10	130	

Семестр: VI семестр (денна, заочна форми навчання).

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна робота, представництво інтересів, соціальна адвокація, адвокація, лобіювання.

Мета курсу: сприяти розвитку професійної компетентності майбутніх соціальних працівників, засвоєнню теоретичних знань з технологій соціальної адвокації, практичних умінь розробляти соціальні адвокаційні кампанії.

Предмет курсу: технології соціальної адвокації в соціальній роботі.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК-11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-13 Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

СК-14 Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

СК-15 Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

Результати навчання:

ПРН-1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки соціальними подіями та явищами.

ПРН-8 Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН-18 Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.

ПРН-19 Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин

ПРН-20 Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

Зміст курсу:

Тема 1. Теорія та історія соціальної адвокації.

Актуальність адвокації в системі соціальної роботи. Сутність поняття «адвокація», її функції та принципи. Особливості адвокації: види, типи та стратегії адвокації. Відмінність адвокації та лобювання. Роль соціальної адвокації у демократичних перетвореннях. Роль соціального працівника у системі соціальної адвокації. Історія і практика адвокації в Україні та різних країнах світу (сфера адвокації та країна на вибір). Практики успішних адвокаційних кампаній у різних сферах в Україні та закордоном

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення соціальної адвокації у системі соціальної роботи в Україні та світі.

Загальний огляд законодавчої та нормативно-правової бази адвокації. Державний стандарт соціальної послуги представництва інтересів. Основні заходи, що становлять зміст соціальної послуги представництва інтересів. Відмінність представництва інтересів та адвокації у роботі соціального працівника. Роль та завдання соціального працівника у системі соціальної адвокації. Гілки та рівні влади в Україні. Процес прийняття рішень на державному рівні. Процес прийняття рішень на регіональному рівні. Процес прийняття рішень на місцевому рівні. Особливості парламентської адвокації.

Тема 3. Адвокаційна діяльність як процес.

Адвокаційна кампанія: сутність та рівні. Учасники процесу соціальної адвокації: об'єкти та суб'єкти адвокаційної кампанії. Чек-лист адвокаційної кампанії. Етапи кампанії «адвокасі». Інструмент «Дерево причин і наслідків» та метод «Але чому» у системі формулювання проблем адвокаційної кампанії. Технологія постановки цілей SMART.

Тема 4. Організаційно-цільові засади планування та розробки адвокаційної кампанії.

Етапи та методи визначення проблем для адвокаційних кампаній в соціальній роботі. Технологія визначення причин і наслідків проблеми для адвокаційної кампанії. Особливості формулювання мети і завдань кампанії адвокати.

Тема 5. Адвокація як метод впливу.

Ідентифікація стейкхолдерів і мішеней. Типи мішеней в соціальній адвокації. Комунікація з громадою, мішенями та стейкхолдерами. Складання плану адвокаційної кампанії та її реалізація. Аналіз ризиків. Ресурси адвокаційної кампанії. Побудова коаліції та взаємодія з партнерами в адвокаційній кампанії. Опис логіко-структурної матриці адвокаційної кампанії. Правила проведення переговорів з мішенями адвокаційної кампанії. Способи нейтралізації/переконавання опонентів адвокаційної кампанії. Підготовка та передача ключового повідомлення.

Тема 6. Інструменти та методи адвокації.

Юридичні методи (Звернення громадян, інформаційні запити, депутатські запити, судові позови, петиції, листи до різних установ, громадська експертиза, доручення виборців). Громадська дипломатія (особисті зустрічі з посадовцями (мішенями), проведення переговорів, консультації, участь у засіданнях, які проводять органи влади (депутатські комісії, тощо), круглі столи, громадські ради, експертні ради, залучення відомих людей). Акції прямої дії (Мітинги, форуми, пікетування, збір підписів, опитування, розповсюдження друкованих матеріалів, страйки, марші, бойкоти, блокування, флешмоби, перформанси, концерти, тематичні виставки, наметові табори, голодування). Методи, передбачені Законом про місцеве самоврядування (громадські обговорення, громадські слухання, збори громадян за місцем проживання, місцева ініціатива, органи самоорганізації населення). Робота зі ЗМІ (Прес-конференції, брифінги, розсилання прес-анонсів та прес-релізів, поширення інформації в

соцмережах, відкриті листи в засоби масової інформації, інтерв'ю, аналітичні матеріали. Онлайн інструменти).

Тема 7. Моніторинг та оцінка адвокаційної кампанії.

Характерні риси моніторингу та оцінювання адвокації. П'ять питань для планування моніторингу і оцінювання адвокації. Інструменти для попереднього оцінювання та планування. Інструменти для отримання проміжних результатів для аудиторії, на яку спрямована адвокація. Критерії та показники/індикатори оцінювання адвокаційної кампанії в соціальній роботі. Управління знаннями.

Тема 8. Публічна складова адвокації.

Інформаційний супровід адвокаційної кампанії. Етапи налагодження системної роботи з журналістами. Медіа-адвокація: сутність, основна мета та завдання. Типи медіа-кампаній та основні елементи її стратегічного планування. Медіа-адвокація онлайн. Медіа-кампанії та інтернет.

Тема 9. Етика та відповідальність у соціальній адвокації.

Етичні стандарти в адвокаційній діяльності. Принципи етичної поведінки соціальних працівників у процесі адвокації. Конфлікт інтересів у соціальній адвокації та методи його вирішення. Відповідальність соціальних працівників перед клієнтами та суспільством під час здійснення адвокації. Дотримання прав людини та соціальної справедливості в процесі адвокаційної діяльності.

Тема 10. Інтерсекційність та міжсекторне партнерство в соціальній адвокації.

Інтерсекційний підхід в адвокації: вплив гендеру, раси, соціального статусу, інвалідності тощо на проблеми, які вирішуються. Роль партнерства (держава, бізнес, громадські організації) в подоланні інтерсекційних проблем. Моделі міжсекторного партнерства. Стратегічна роль соціальних працівників у побудові коаліцій та об'єднанні ресурсів для комплексного підходу до вирішення соціальних проблем. Виклики та переваги міжсекторної співпраці у вирішенні інтерсекційних проблем.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю (метод письмового контролю, метод тестового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс спрямований на розвиток як теоретичних знань, так і практичних навичок студентів. Для досягнення цієї мети навчальний процес організований через лекції, семінарські заняття, самостійну та індивідуально-дослідну роботу (ІНДЗ).

Політика організації освітнього процесу на курсі

Особливості проведення навчальних занять: заняття проводяться у формі лекцій, семінарів під час яких активно використовуються бесіди, дискусії, мозкові штурми, індивідуальна та групова робота тощо; висловлювання власної точки зору заохочується. З метою закріплення матеріалу та накопичення балів поточного оцінювання здобувачам пропонуються завдання для самостійної та індивідуально-дослідницької роботи.

Під час лекцій надається загальний огляд ключових концепцій курсу, формують базові знання, необхідні для подальшого виконання самостійних та дослідних завдань. Протягом лекцій викладач може також надавати приклади з реального життя, ілюструвати теоретичні поняття на прикладах, ініціювати обговорення та стимулювати інтерес до предмету шляхом звернення до виконаних завдань самостійної та індивідуально-дослідницьких завдань. Однак важливо пам'ятати, що кількість лекційних занять обмежена, і їх головна мета – встановити загальні основи і напрямок досліджень.

Семінарські заняття можуть доповнювати зміст лекційних тем або можуть передбачати розгляд відмінних від лекційних питань, які відображають зміст теми. Підготовка до семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань за темою, спираючись на перелік рекомендованої літератури та самостійний пошук джерел для отримання необхідної інформації, з подальшим їх обговоренням у форматі дискусій, мозкових штурмів тощо.

На основі лекцій та семінарських занять здобувачі виконують самостійну роботу та ІНДЗ, що дозволяє закріпити отримані знання та розвинути навички самостійного аналізу та дослідження.

Самостійна робота та ІНДЗ є важливою частиною курсу, яка дозволяє здобувачам набрати бали в рамках поточного контролю та заглибитись у теми, розглянуті на лекціях і семінарах, і застосувати теоретичні знання на практиці. Студенти мають бути готові презентувати свої роботи на семінарських

заняттях. Виконання цих завдань сприяє розвитку критичного мислення та наукового підходу до вирішення задач.

Політика щодо оформлення та подання робіт для поточного оцінювання

Підготовка завдань самостійної та індивідуально-дослідної роботи здійснюється у електронному (розміщення файлів на платформі Moodle) вигляді та передбачає усне обговорення питань протягом семінарського заняття з відповідної теми або під час індивідуальної/групової консультації. Роботи, які виконано не в повному обсязі або оформлено без дотримання вимог, повертаються здобувачеві на доопрацювання.

Важливо враховувати, що оформлення самостійної роботи та ІНДЗ передбачає форматування тексту відповідно до загальноприйнятих вимог (редактор Microsoft Word, шрифт Times New Roman, розмір шрифту 14, без розстановки переносів, стиль – normal (звичайний), інтервал між рядками – одинарний. Назва файлу роботи повинна відповідати прізвищу + назва роботи (Наприклад Попова_CP та ІНДЗ до теми 1). Параметри сторінки: - розмір полів: ліве – 2,5 см, праве – 1,0 см, верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см; сторінки без нумерації, абзац – 1,25, текст вирівняний по ширині.)

Усі роботи мають бути виконані самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Політика дотримання академічної доброчесності

Дотримання принципів академічної доброчесності є основою для успішного виконання самостійної роботи та ІНДЗ. Це означає, що студент має самостійно виконувати завдання, забезпечуючи унікальність тексту на рівні не менше 50%. Будь-які форми плагіату чи обману заборонені.

Політика використання штучного інтелекту

З метою підвищення якості освітнього процесу дозволяється використання штучного інтелекту для аналізу даних у своїх наукових дослідженнях та проектах, а також для оптимізації освітнього процесу. Наприклад, дозволяється використовувати алгоритми машинного навчання для прогнозування та аналізу результатів, що представлені у виконаних роботах або проектах.

Заборонене використання штучного інтелекту включає будь-які форми недоброчесної поведінки, такі як плагіат чи обман. Використання штучного інтелекту заборонено з метою генерації та виконання завдань, передбачених курсом. Також важливо уникати використання штучного інтелекту для порушення приватності та конфіденційності даних, а також для створення та поширення дезінформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Регулярне відвідування лекцій є важливим для успішного засвоєння матеріалу курсу. У разі пропуску лекційних занять, студент має можливість опрацювати матеріали в Moodle. Відпрацювання пропущених семінарських занять є обов'язковим, здійснюється у форматі очного або дистанційного (на платформі Zoom) спілкування викладача зі здобувачем (не пізніше, ніж через тиждень з моменту проведення заняття та згідно графіку консультацій) Графік зустрічей для складання пропущених семінарських занять обговорюється зі здобувачем та викладачем для узгодження часу.

Виконанні завдання самостійної роботи та ІНДЗ мають бути підвантажені у Moodle до початку заняття з відповідної теми. Роботи, які виконано не в повному обсязі або оформлено без дотримання вимог, повертаються здобувачеві на доопрацювання. Повторно здати роботу на перевірку необхідно не пізніше, ніж через тиждень після проведення заняття з відповідної теми (письмово/в електронному вигляді на платформі Moodle).

Політика допуску до заліку та його складання

Щоб отримати допуск до екзамену, студент повинен набрати не менше 35 балів за роботу протягом семестру, наявності виконаних завдань самостійної роботи та ІНДЗ (самостійних та індивідуальних занять). Залік може проходити за двома формами (на вибір здобувачів ВО): письмовий залік та захист відповідей; тестування. За результатами продуктивної роботи протягом семестру та погодження з оцінкою – здобувачу може бути виставлена підсумкова оцінка, що дорівнює сумі балів набраних протягом семестру.

Політика щодо Perezарухування результатів неформального/інформального навчання

Для студентів, які пройшли додаткові навчальні курси чи програми, можливе Perezарухування Perezарухування результатів неформального та/або інформального навчання згідно з процедурою визначеною факультетом дошкільної, спеціальної та соціальної освіти на основі п. 8.2. «Положення про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті» від від 29.06.2023 року № 13/3.3.

Політика щодо дистанційного навчання та безпеки

В умовах дистанційного навчання лекційні та семінарські заняття проводитимуться в онлайн-режимі у визначений розкладом час.

Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводитимуться згідно визначеного вище графіку.

За умови оповіщення про повітряну тривогу, здобувач має право вийти з пари за попередженням викладача. Пропущену пару необхідно опрацювати асинхронно.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (ноутбук); *програмне* (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); *наочність* (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1.	4.2.	5.1.	5.2.			
25		25		25		25		25				
Тема 6		Тема 7		Тема 8		Тема 9		Тема 10				
6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2	9.1.	9.2.	10.1	10.2			
25		25		25		25		25				

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
1	Тема 1.		
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
1.2.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними;	0 - 5	0 - 5
1.3.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Таблиця; - Презентація; - Вирішення/складання тестів	0 - 15 0 - 5 0 - 5 0 - 5	0 - 15 0 - 5 0 - 5 0 - 5
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
2.2.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
2.3.	Виконання ІНДЗ до теми 2: - Схема; - Вирішення/складання тестів	0 - 15 0 - 10 0 - 5	0 - 15 0 - 10 0 - 5
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті	-	-

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлено у «Системі оцінювання» та розміщений на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

3.2.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
3.3.	Виконання ІНДЗ до теми 3: - Опис адвокаційної кампанії за фільмом - Складання тестів	0 – 15 0 – 10 0 – 5	0 – 15 0 – 10 0 – 5
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
4.2.	Виконання самостійної роботи до теми 4: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 5
4.3.	Виконання ІНДЗ до теми 4: - Формулювання першопричини, проблему, мету і завдання адвокаційної кампанії - Вирішення/складання тестів	0 – 15 0 – 10 0 – 5	0 – 15 0 – 10 0 – 5
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
5.2.	Виконання самостійної роботи до теми 5: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 5
5.3.	Виконання ІНДЗ до теми 5: - Логіко-структурна матриця; - Ключове повідомлення - Вирішення/складання тестів.	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5
Максимум за тему 5		25 балів	
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)	0 - 5	0 - 5
6.2.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 5
6.3.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Методи адвокації; - Презентація методів - Вирішення/складання тестів	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5
Максимум за тему 6		25 балів	
Тема 7			
7.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	-	-
7.2.	Виконання самостійної роботи до теми 7: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
7.3.	Виконання ІНДЗ до теми 7: - Критерії і показники; - Вирішення/складання тестів	0 – 15 0 – 10 0 – 5	0 – 15 0 – 10 0 – 5
Максимум за тему 7		25 балів	
Тема 8			
8.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
8.2.	Виконання самостійної роботи до теми 8: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
8.3.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Таблиця; - Медіаплан; - Вирішення/складання тестів	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5	0 – 15 0 – 10 0 – 5

Максимум за тему 8		25 балів	
Тема 9			
9.1	Відповідь на семінарському занятті 9.1. – 9.2. (2 години)	-	-
9.2	Виконання самостійної роботи до теми 9: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
9.3	Виконання ІНДЗ до теми 9	0 – 15 0 – 10 0 – 5	0 – 15 0 – 10 0 – 5
Тема 10			
10.1.	Відповідь на семінарському занятті 10.1. – 10.2. (2 години)	-	-
10.2.	Виконання самостійної роботи до теми 10	0 – 10	0 – 10
10.3.	Виконання ІНДЗ до теми 10	0 – 15 0 – 10 0 – 5	0 – 15
Максимум за тему 10		25 балів	

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо. Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ. За результатами поточного контролю здобувач може отримати максимально 50 балів.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (35 балів). Підсумковий контроль проводиться у формі усного заліку за переліком контрольних питань або тестовій формі (на вибір здобувача).

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D

² Мінімальний допуск до екзамену здобувача можливий за умови набрання ним 35 балів за виконані роботи протягом семестру.

50-57	Е
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

1. Адвокаційна діяльність та її особливості роботи з парламентом. Лабораторія законодавчих ініціатив, 2020. К. 44 с. <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Advocasi.pdf>
2. Адвокаційна діяльність та некомерційне лобіювання в Україні: посібник / Прокопенко О.В. Київ: 2021 82 с. https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2017/10/Handbook_Advocacy_and_non-profit_lobbying_Prokopenko.pdf
3. Адвокація для молодіжних рад: посібник. За ред. В. Усик. К. 2021. 40 с.
4. Громадська участь: підготовка аналітики, адвокація та втілення змін / П. Казмеркевич, О. Коваленко, О. Гвоздік, І. Тітаренко. Київ, ФОП Ямчинський О.В., 2019. 64 с. <https://rm.coe.int/coe-handbook-on-advocacy-policy-analysis-and-development-ukr/168097ed36>
5. Кучереносов В., Чернявська Л., Гончарук Т., Дурнева Т., Посібник з адвокації для жіночого руху в Україні. К. 2019. 100 с. https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Posibnyk_z_Advokacii_UWF_2017.pdf
6. Лазоренко О. Адвокація: практичний посібник для громадських експертів. Київ: Видавництво "Стилос", 2023. 85 с. [Електронне видання] <https://communitylpw.wixsite.com/publish/guide-adv>
7. Настільна книга для неприбуткових організацій / за ред. А. Ткачука. 2-ге вид., випр. і допов. К.: [Ін-т громадянського суспільства: ІКЦ «Леста»], 2021. 72 с.
8. Парсонс, Вейн. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: пер. з англ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2022. 6. Пал, Леслі А. Аналіз державної політики / пер. з англ. Іван Дзюб. К.: Основи.
9. Політично грамотна адвокація. Посібник з ефективної адвокації прав громадянського суспільства в інтересах сталого розвитку / Проект «Жінки України: залучені, спроможні, незламні». Київ, 2021. 61 с. <https://pactukraine.org.ua/sites/default/files/2021-12/PoliticallySmartAdvocacyUkr.pdf>
10. Посібник з адвокації прав молоді. Національна молодіжна рада України. К, 2018. 44 с. <https://fundraiser.games/uploads/files/materials/17/d237fe941486c909e5f48f55d8f04c75.pdf>
11. Громадянське суспільство і держава в Україні: проблеми взаємодії. Матеріали методологічного семінару. Відп. ред.: В. В. Цветков, І. О. Кресіна; упоряд. Є. В. Прегуда. К.: Ін-т держави і права ім. В. Корецького НАН України, 2014. 29 с.
12. Моніторинг і оцінювання адвокації URL: <http://eef.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Monitoring-ta-otsinka-advokatsiyi-dodatkovimaterialy.pdf>
13. Навроцький В.В., Менджул М.В. Кампанія адвокати як інструмент демократичних перетворень / В.В. Навроцький, М.В. Менджул. Ужгород: „Видавництво Олександри Гаркуші”, 2011. с. 156.
14. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів : Наказ М-ва соц. політики України від 30.12.2015 р. № 1261 : станом на 1 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16#Text>
15. Проведення адвокаційних медіа-кампаній: стратегія активних дій. За ред. Е. Шілדз. Фундації відкритого суспільства, 2010. 103 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org.ua>
3. Репозитарій БДПУ: <https://dspace.bdpu.org.ua/>
4. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>